

זגם תשובות — תורה שבעל פה, מס' 005281, קיץ תשע"ח

הערה למעריך: דברים הכתובים בסוגריים אינם מחייבים את הנבחן.

פרק ראשון — לקט מצוות

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 1-7.

1. **ספר המצוות לרמב"ם, מצוות קידוש החודש (מצוות עשה קנג)**
 - א. מצוות שבת היא מצווה שמסורה לכל אחד [”שכל איש ימנה שישה ימים וישבות בשביעי”], ואילו מצוות קידוש החודש היא מצווה שמסורה לבית הדין הגדול בלבד.
 - ב. (1) בעת הצורך ובהיעדר חכמים מארץ-ישראל רשאי בית דין שנסמך בארץ-ישראל לעבר שנים בחוץ לארץ.
(2) בעיבור שנה מוסיפים חודש שלם ולא ימים.
2. **שלא לשבור עצם מן הפסח (טז)**
 - א. אפילו אדם שביסודו הוא צדיק גמור, אם מינה אותו המלך לעסוק כל הזמן בעיסוק רע, ייעשה עם הזמן לאדם רע. לומדים ממשל זה שהתנהגותו של אדם משפיעה על טבעו [”אחרי הפעולות נמשכים הלבבות”], ולכן על האדם לעסוק בדברים טובים וכך יהיה אדם טוב.
 - ב. ריבוי המצוות גורם לכל מחשבותינו ולכל מעשינו להיות קשורים לעשיית מצוות, ומתוך כך אנחנו מושפעים להיות טובים יותר וזוכים לחיי עד.
3. **מצוות הלואה לעני (סו)**
 - א. שיעור ההלואה לעני נקבע על פי היכולת הכלכלית של הנותן [”כהשגת היד”] ועל פי הצורך של העני [”כפי מה שצריך לו”].
 - ב. הקב”ה ציווה לפרנס עניים משתי הסיבות האלה:
— כדי שנהיה מורגלים במידת החסד והרחמים, ומתוך כך נהיה ראויים לקבלת הטובה.
[הערה למעריך: התלמיד נדרש לכתוב את שני חלקי המשפט]
— כדי להעניש את העני על חטאו בבושה ובמחסור.
4. **מצוות אהבת ישראל (רמג)**
 - א. (1) מצווה זו היא כלל גדול בתורה כי הרבה ממצוות התורה תלויות באהבת ישראל [”שהאוהב חברו כנפשו — לא יגנוב ממונו, ולא ינאף את אשתו, ולא יונהו בממונו ולא בדברים, ולא יסיג גבולו, ולא יזיק לו בשום צד”].
(2) לקבל כל דוגמה שממחישה את ”שנחמול על ישראל ועל ממונו” אן ”דעלך סני לחברך לא תעבד” אן ”אוהב חברו כנפשו”.
 - ב. (1) העֵשָׂה הוא מצוות אהבת ישראל.
[הערה למעריך: על תת־סעיף זה — 33%]
(2) אדם שהזיק את חברו ביטל עֵשָׂה ונוסף על כך עליו לשלם על פי הנזק שהזיק.
[הערה למעריך: על תת־סעיף זה — 67%]

5. מצות כיבוד חכמים (רנז)

- א. (1)** זקן הוא מי שקנה חוכמה. הוא נקרא כך מפני שצעיר חכם ראה בחוכמתו מה שזקן ראה בריבוי שנותיו.
(2) החוכמה היא הסיבה לבריאת האדם [כי באמצעות החוכמה אדם יכול להכיר את הבורא]. לכן ראוי לכבד את מי שהשיג את החוכמה, ובעקבות כך יושפעו אחרים להשיג את החוכמה.
 [הערה למעריך: תלמיד שענה שצריך לכבד את החכמים משום שהם השיגו חוכמה – 50%; תלמיד שענה כדי שיתעוררו אחרים לכך – 100%].
- ב. "זקן אשמאי"** הוא זקן שאינו חכם, ומצווה לכבדו כי בשל שנותיו המרובות בעולם הוא ראה והכיר קצת במעשי ה' ובנפלאותיו.

6. לעבוד ה' יתברך בתפילה (תלג)

- א. (1)** התורה לא ציינה זמן מסוים שצריך לקיים בו את מצוות תפילה.
(2) על פי הרמב"ם – חובה להתפלל בכל יום. על פי הרמב"ן – חובה להתפלל בעת צרה.
- ב. דברים המעכבים את האדם מלהתפלל:** טהרת הידיים, כיסוי הערווה, טהרת מקום התפילה, דברים הגורמים חיפזון כגון הצריך לנקביו.
 [הערה למעריך: די בשלושה דברים]
- ג. אדם צריך להשתדל מאוד להתפלל עם הציבור כיוון שתפילת הציבור מתקבלת יותר מתפילת יחיד.**

7. שלא להשחית (תקכט)

- א. (1)** פעולת ההשחית שעליה חייבים מלקות היא כריתת (קציצת) אילני מאכל דרך השחיתה.
 השחיתה זו מותרת אם היא לתועלת, אך אם היא נועדה לסלק נזק, אך במקרה של אילן מאכל זקן מאוד שמוציא מעט פירות "שאינו ראוי לטרוח בו בשבילן".
(2) לקרוע בגד סתם, לשבר כלי סתם וכדו'.
 [הערה למעריך: די בדוגמה אחת]
- ב. (1)** אדם המשחית מתוך חממה הוא "כעובד עבודה זרה" כי אדם שנשמע ליצרו הרע ומשחית מתוך כעס עלול לשמוע לו בעתיד גם בנושא עבודה זרה.
(2) חכמים אלה נהגו כך כדי לייסר את בני ביתם ולזרזם.
 הם לא עברו במעשה זה על איסור "בל תשחית" כי הם הקפידו להשליך רק חפצים שלא יישחיתו בעקבות ההשלכה.

פרק שני – גמרא – מסכת סוכה

על הנבחן לענות על שש מן השאלות 8-16.

8. גובהה של הסוכה – טעמו של רבי זירא (דף ב, ע"א-ע"ב)

- א. (1)** סכך הסוכה צריך שיהיה עשוי לצל ["וסכה תהיה לצל יומם מחרב"]. בסוכה גבוהה מעשרים אמה האדם אינו יושב בצל הסכך אלא בצל הדפנות, ולכן סוכה זו פסולה.
(2) לפי רבי זירא, סוכה ששטחה רחב יותר מארבע אמות על ארבע אמות כשרה גם אם היא גבוהה מעשרים אמה מכיוון שבמקרה זה הסכך רחב ומצל על האדם היושב בסוכה.
- ב. (1)** בסוכה בעשתרות קרניים אין הצל מגיע מן הסכך אלא מן ההרים ובכל זאת הסוכה כשרה. משמע שהצל אינו חייב להיות דווקא מן הסכך.
(2) רבה ורבה לא סברו כרבי זירא מפני שלדעתם הפסוק "וסכה תהיה לצל יומם מחרב" (שממנו למד רבי זירא שהסכך צריך להיות לצל) עוסק בימות המשיח, אבל "סוכת מצווה אינה לצל" (רש"י).

9. העוסק במצווה פטור מן המצווה (דף כה, ע"א-ע"ב)
- א. (1) אם אתה עסוק בישיבה שלך ("בשבתך"), כלומר בענייני רשות שלך, אתה חייב במצווה, אבל אם אתה עסוק בישיבה של מצווה אתה פטור מן המצווה.
- (2) טמאים אלה נטמאו למת שבעה ימים לפני פסח אף שטומאה זו תגרום לכך שלא יוכלו לאכול את הפסח. משמע ש"מצווה קלה" של קבורת מת דוחה מצווה חמורה של קורבן פסח כי העוסק במצווה פטור מן המצווה.
- ב. יש צורך בלימוד מן הפסוק "בשבתך בביתך" כי אילו היה מובא רק הלימוד מן הפסוק "ויהי אנשים אשר היו טמאים..." היה אפשר לחשוב שרק משום שעדיין לא הגיע זמן החיוב של אכילת הפסח הם רשאים לעסוק במת, ועיסוק זה ימנע את קיומה של מצוות הקרבת קורבן פסח, אבל בנוגע למצוות קריאת שמע שכבר הגיע זמן קריאת שמע בתוך החופה לא ייפטר האדם מקריאת שמע. ויש צורך בלימוד מן הפסוק "ויהי אנשים אשר היו טמאים..." כי אילו היה מובא רק הלימוד מן הפסוק "בשבתך בביתך", היה אפשר לחשוב שהפטור של עוסק במצווה הוא רק במקרה שאין עונש כרת, אבל בנוגע למצוות הקרבת קורבן פסח שחייבים כרת על ביטולה יהיה אסור לעסוק במת ועל ידי כך להתבטל מקיום מצוות הקרבת קורבן פסח.
10. סעודה אחת בסוכה ובניית סוכה בחול המועד (דף כז, ע"א-ע"ב)
- א. (1) רבי אליעזר לא התיר לאפוטרופוס לאכול רק סעודה אחת ביום בסוכה וטען שאם בימים רגילים לכבוד עצמו הוא מעורר את תאבונו בפרפראות, אז בוודאי שעליו לעורר את תאבונו ולאכול סעודה נוספת בסוכה לכבוד הקב"ה.
- (2) חכמים היו מתירים לו מכיוון שלדעתם החיוב לאכול בסוכה הוא רק בליל יום טוב ראשון של חג.
- ב. (1) אין עושין סוכה בחולו של מועד כי הפסוק "חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים" מלמד שעשיית הסוכה צריכה להיות לשבעת ימי החג, ועשיית סוכה בחול המועד אינה לשבעה ימים.
- (2) מותר לבנות סוכה בחולו של מועד במקרים אלה:
- אם הסוכה נפלה.
 - גר שנתגייר בחול המועד.
 - קטן שצמחו לו שתי שערות בחול המועד.
- [הערה למעריב: די בשני מקרים]
11. חובתו של ילד קטן בסוכה (דף כח, ע"ב)
- א. (1) המילה היא "כל". ההלכה שנלמדה ממילה זו היא שגם קטנים חייבים במצוות סוכה.
- (2) חיוב קטנים נדרש מפסוק בתורה, ומשמע שהוא מן התורה, ואילו חיוב קטן שהגיע לחינוך הוא מדרבנן.
- ב. (1) — קטן שידוע לקנח את עצמו לאחר עשיית צרכים.
- קטן שמתעורר משנתו וקורא לאימו פעם אחת בלבד.
- (2) הקושיה — המעשה שהובא במשנה על שמאי שהכין סוכה בעבור נכדו התינוק סותר את ההלכה שכתובה במשנה קודם לכן שרק קטן שכבר אינו צריך לאימו חייב בסוכה.
- התירוץ — המשנה חסרה כמה מילים, ויש להוסיף לה את דעת שמאי שחולק על תנא קמא ומחמיר ומחייב בסוכה אף קטן שצריך לאימו [לפי תירוץ זה, המעשה הובא במשנה כדי להוכיח ששמאי מחמיר].
12. יהודי אלכסנדרייה (דף נא, ע"ב)
- א. היהודים הגיעו לאלכסנדרייה בימי יוחנן בן קרח לאחר חורבן בית ראשון בימי ירמיהו.
- ב. (1) חזן הכנסת היה מניף את הסודר כאשר היה הציבור צריך לענות אמן על ברכת שליח הציבור.
- היה צורך בהנפת הסודר כי לא היו יכולים לשמוע את קולו של שליח הציבור בגלל גודלו העצום של בית הכנסת.
- (2) התועלת של נוהג זה הייתה שעני שהיה נכנס לבית הכנסת היה יודע היכן יושבים בעלי אומנותו והיה מגיע לשם ונשכר למלאכה ומתפרנס.
- ג. (1) רוח נשאה את ספינתו של אלכסנדר והוא הגיע לאלכסנדרייה בתוך חמישה ימים ולא בתוך עשרה ימים כפי שחשב. אירוע זה גרם לו לחשוב שהפסוק שבתוכה "ישא ה' עליך גוי..." [שכתוב בו "כאשר ידאה הנשר"] נאמר עליו.
- (2) על יהודי אלכסנדרייה נגזר עונש זה כי הם עברו על הפסוק "לא תספון לשוב בדרך הזה עוד" שאוסר להתיישב במצרים.

בקיאות (ללומדים 8 דפי גמרא ורש"י)**13. שביתה בתל ובקמה קצורה (דף כד, ע"ב – כה, ע"א)**

- א.** הקושיה – רב אחא בר יעקב אמר שכל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה, ואילו ברייתא זו מלמדת ששיבולים [שאינן קצורות] משמשות מחיצות אף על פי שהן נעות ברוח. התירוץ – מדובר בברייתא על שיבולים שמחזקות בהוצא ודפנא ואינן נעות ברוח.
- ב.** (1) אדם קנה שביתה בכניסת השבת על גבי תל שגובהו עשרה טפחים ושטחו הוא יותר מארבע אמות מרובעות ופחות מבית סאתיים.
- (2) – מותר לאדם זה ללכת בשבת בכל שטח התל.
- מותר לאדם זה ללכת בשבת מחוץ לתל למרחק אלפיים אמה.
- [הערה למערך: די בהסבר של דין אחד]

14. "כעין תדורו" בסוכה (דף כט, ע"א)

- א.** (1) מותר להשאיר כוסות בסוכה אף לאחר השתייה בהן כי הן אינן מאוסות, אבל אסור להשאיר קערות בסוכה לאחר שאכלו בהן כי הן מאוסות.
- (2) המקרה הוא הכנסת נר חרס לסוכה.
- המילה "הא" המודגשת בקו מתייחסת להוראה המתירה להכניס נר חרס לסוכה ("שרגא במטלתא").
- ב.** קושיית אביי – במשנה כתוב שמותר לצאת מן הסוכה רק לאחר שהתקלקל התבשיל, והרוח גרמה רק לנפילת קיסמים לאוכל אבל לא לקולו.
- תשובת רב יוסף – אני אנין דעת ואיני יכול לסבול שום דבר מיאוס, ובעבורי אוכל שנפלו לתוכו קיסמים הוא כמו תבשיל מקולקל.

עיון (ללומדים 6.5 דפי גמרא בתוספת עיון במקורות)**15. סוכה בעת טיול בחג הסוכות**

- א.** ההבדל הוא שיציאה למטרת מסחר היא צורך, ואילו טיול הוא רק לתענוג.
- ב.** (1) מותר לצאת לטיול בארץ בלי סוכה, ואסור לצאת לטיול בחוץ לארץ בלי סוכה.
- טעם ההבדל הוא כי יש מצווה לטייל ארבע אמות בארץ-ישראל.
- (2) שתי ההצעות של הרב אריאל הן:
- להקים סוכה בזמן האכילה באמצעות פתרונות קלים (כגון: "סכך לנצח").
- להימנע מאכילת לחם או ממאכלים שברכתם מזוונות בזמן הטיול.

16. התמודדות עם יצרים

- א.** מה שגרם לאביי להצטער הוא ההערכה שלו שאילו הוא היה הולך עם האישה בדרך, הוא לא היה מצליח להימנע מלחטוא [לעומת האיש שהלך איתה ולא חטא].
- הנחמה: "ההוא סבא" לימד אותנו ש"כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו", כלומר שדווקא מפני שהוא אדם גדול, יצר הרע יתגרה בו יותר מבאדם רגיל.
- (דף נב, ע"א)
- ב.** (1) יצר הרע הוא המתח שבין העולם הטבעי לעולם הנבדל, וככל שאדם עולה במעלות הקדושה ומנסה לבטא את היותו צלם אלוקים, המתח גדל.
- (2) כאשר אדם נכנע ליצר הרע הוא למעשה מסיר מעליו את האחריות ומוסר אותה ליצר הרע, ואז הוא אינו בן חורין אלא כעבד שנתון לאחריות של אדם אחר.

פרק שלישי – תוכני תורה שבעל פה

על הנבחן לענות על שתיים מן השאלות 17-28.

משנה**17. מסכת חלה**

- א. (1)** אדם הפריש חלה מממות של קב אחד (פחות משיעור החייב בחלה), ולאחר מכן הוסיף על העיסה עוד בצק בשיעור שמחייב את העיסה שנוצרה בהפרשת חלה.
- (2)** רבי עקיבא – אומנם מתחילה לא היה שיעור החייב בחלה, אך לאחר שהשלים, נחשב מה שהפריש חלה למפרע [ועל כן פטור מהפרשה חוזרת על העיסה החדשה שנוצרה].
- חכמים – מכיוון שבשעת ההפרשה שיעור העיסה לא היה חייב בהפרשת חלה, מה שהפריש אינו נחשב חלה כלל [ועל כן צריך להפריש מהעיסה החדשה שנוצרה].
- [הערה למעריך: תלמיד שלא כתב את עניין ההשלמה בתת-סעיף (1) אלא רק בתת-סעיף (2) יש לקבל את תשובתו]
- ב.** החומרה היא שמה שהפריש נחשב חלה ויש בו קדושה, והקולה היא שלא צריך להפריש חלה מצירוף שני הקבין. החומרה גורמת לקולה מכיוון שמה שהפריש מכל קב כבר נחשב חלה ואין צורך להפריש לאחר צירוף שני הקבין.

18. מסכת שבת

- א. (1)** כאשר הנוכרי מדליק לצורך עצמו מותר לישראל להשתמש באור הנר, וכאשר הנוכרי מדליק לצורך ישראל אסור לישראל להשתמש באורו.
- (2)** הוצאה מרשות היחיד (בור) לרשות הרבים.
- [הערה למעריך: תלמיד שכתב הכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד יש לקבל את תשובתו]
- ב.** אילו הייתה נכתבת רק ההלכה הנוגעת לנר, היה אפשר לחשוב שרק במקרה של נר שבו הנוכרי עושה פעולה לצורך עצמו, מותר ליהנות מפעולה זו כי אין חשש שמא ירבה בשביל ישראל ("נר לאחד נר למאה"), אבל במקרה הנוגע למים יש חשש שירבה בשביל ישראל ולכן אסור בכל מקרה. ואילו הייתה נכתבת רק ההלכה הנוגעת למים היה אפשר לחשוב שרק במקרה של מים שבו הנוכרי עושה פעולה לצורך ישראל, אסור ליהנות מפעולה זו, אבל במקרה הנוגע לנר שבו גם הנוכרי יכול להשתמש באור הנר, מותר בכל מקרה.

19. מסכת סנהדרין

- א. (1)** "באיזה שבוע" – באילו שבע שנים מתוך שבע שבועות השנים שביובל.
- (2)** הזמה היא עדות של עדים המעידים שהעידו על המקרה היו עימהם במקום אחר בזמן שעליו הם מעידים ולכן הם אינם יכולים להעיד על מקרה זה.
- חקירת העדים בנוגע לזמן ולמקום תאפשר להזים אותם אם יבואו עדים שיעידו שעדים אלו היו עימהם במקום אחר בזמן שעליו הם מעידים.
- ב.** בחקירות אי אפשר להזים עדות זו, כי אין העדים נעשים זוממים עד שיוזמו כולם, ואי אפשר להזים עד שאומר 'איני יודע'. אבל בבדיקות האמירה "איני יודע" אינה משפיעה על אפשרות ההזמה שתלויה רק בחקירות.

אגדה**20. אדם ובוראו – תפילה**

- א.** (1) חשבו שתפילתו של חוני תתקבל כי הוא היה מתחטא (=מתפנק) לפני הקב"ה כמו בן על אביו, והקב"ה היה עושה רצונו [לקבל: חוני היה כבן בית לפני הקב"ה].
- (2) הוכחה שגם חוני חשב שתתקבל תפילתו: לפני שחוני התפלל הוא אמר לציבור להכניס את תנורי הפסחים כדי שלא יתקלקלו מן הגשמים שיירדו.
- ב.** שמעון בן שטח רצה לגזור נידוי על חוני כי חוני דרש דרשות מהקב"ה והציב לו תנאים [לקבל: חוני אינו דורש מן העם לעשות תיקון כדי שיזכו לירידת גשמים]. [לקבל תשובות הגיוניות נוספות].
- ג.** (1) תפילתו של מלמד התינוקות התקבלה בזכות מעשים אלה:
- הוא היה מלמד בני עניים כבני עשירים.
 - הוא לא דרש תשלום מאנשים שהתקשו לשלם.
 - הייתה לו בריכת דגים, והוא שיחד בדגים כל תלמיד שלא רצה ללמוד עד שהתלמיד חזר ללמוד.
- (2) הסבר המעשים שבזכותם ירד גשם:
- בזכות היחס השווה שלו לעניים ולעשירים ירד גשם שהמאפיין שלו הוא שהוא יורד בשווה לכולם.
 - בזכות ההימנעות מלהכות ילד שעשה מעשה לא טוב, ירד גשם שגורם לשלום בעולם ולביטול מריבות על מים.
 - הדגים שבהם הוא שיחד ילדים שלא רצו ללמוד גדלים במים ומכוסים מן העין, ובזכות השוחד הזה יבוא גשם, שיוצא מן האדים שבים ופעולתו באדמה מכוסה מן העין.
- [הערה למעריך: די בהסבר בנוגע לאחד מן המעשים]

21. אדם ועולם – מחלוקות

- א.** (1) מחלוקת לשם שמיים היא מחלוקת כדי לברר את האמת. מחלוקת שאינה לשם שמיים היא מחלוקת לשם קנטור ולשם הניצוח (הרב מנחם המאירי).
- (2) "אף על פי שנחלקו בית שמאי ובית הלל לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל ולא בית הלל מבית שמאי, ללמדך שחיבה ורעות נוהגים זה בזה" (יבמות יד, ע"ב).
- ב.** "נוחין ועלובין" – סבלנים, בעלי מזג נוח, בעלי ענווה.
- סיבות נוספות לקביעת ההלכה כבית הלל: בית הלל היו שונים דבריהם ודברי בית שמאי, והיו מקדימים דברי בית שמאי לדבריהם.
- [הערה למעריך: די בסיבה נוספת אחת]
- ג.** השאלה – מה גרם לתלמידי בית שמאי להסכים בנייהם לדעה אחרת?
- התשובה – כל תלמידי כל אחד מן הבתים היו בעלי אופי דומה, ולכל אחד מן הבתים היה אופי משלו והפסיקה מושפעת מן האופי.

22. תנאים ואמוראים – הלל הזקן

- א.** שאלה ראשונה: האם קורבן פסח דוחה את השבת?
- שאלה שנייה: מה לעשות במקרה שבו העולים לרגל לא הביאו סכיני שחיטה לצורך הקרבת הקורבן בשבת, והרי אין להוציא מרשות לרשות בשבת?
- ב.** (1) שתי הדרכים שבהן הסביר הלל את תשובתו על השאלה הראשונה:
- באמצעות מידות שהתורה נדרשת בהן (היקש, קל וחומר, גזרה שווה).
 - הלל מציין שקיבל את התשובה משמעיה ואבטליון במסורת.
- (2) בני בתירה לא קיבלו את הדרך הראשונה כי לימודים על פי המידות שהתורה נדרשת בהן אפשר להפריך.
- ג.** בני בתירה שכחו מהי ההלכה במקרה שערב פסח חל בשבת, והלל לימד את ההלכה על פי מסורת מרביתו.

מספרות השו"ת**23. המתת חולה הנוטה למות**

- א.** (1) אסור להרוג אדם גוסס מפני שהעולם ומלואו של הקב"ה וכך רצונו יתברך, אַן: נפש האדם היא קניינו של הקב"ה, הוא נותנה והוא נוטלה.
- (2) דוד העניש את הנער העמלקי כי "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין?", כלומר ציווי לעבור עבירה אינו מתיר אותה.
- (עמ' 36-38)
- ב.** (1) הטיפול הרפואי: חייבים לתת לו אוכל וחמצן גם אם הוא מתנגד.
- אם החולה דורש להימנע מליטול תרופות שגורמות לו סבל מותר להיענות לו.
- (2) יש להסביר לחולה ירא שמיים שיפה שעה אחת בתשובה בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.
- (עמ' 38)
- ג.** הרב אויערבך התיר להזריק לחולה מורפיום כאשר אין בזריקה אחת כדי לקרב את מיתתו אלא רק בצירוף כל הזריקות יש השפעה על קיצור חייו (עמ' 40).

24. כפיית טיפול רפואי

- א.** (1) הלימוד הוא שהחולה רשאי שלא לציית לרופאים כאשר הם מצווים עליו לאכול מאכל אסור לרפואתו.
- (2) הרב עובדיה יוסף טען שגם הרמב"ן היה מסכים שבזמן הזה, שפסקה הנבואה, מחויבים לנהוג על פי עצת הרופאים.
- (עמ' 45-46)
- ב.** (1) אפשרות אחת: צריכים למצוא רופא שהחולה יאמין בו.
- אפשרות שנייה: אם אין רופא כזה צריך לכפות את הטיפול [אם כל הרופאים בבית החולים מסכימים על דרך הטיפול. אבל יש לטפל באופן שלא יפחיד את החולה כי אם החולה ימות מחמת הפחד יהיו כהורגים בידיים].
- (2) שני המצבים:
- אם מדובר בטיפול ניסיוני.
- כשהטיפול כרוך בייסורים נוראים.
- (עמ' 48-49)

25. זכויות יוצרים

- א.** העקרונות הנוגעים לפגיעה בזכויות יוצרים:
- זה נהנה וזה חסר — אדם שנהנה מפעולה או ממעשה של חברו, והחבר חסר בעקבות זאת — הנהנה חייב לשלם.
- הסגת גבול — עיקרו של האיסור הוא גזלת שטח קרקע על ידי שינוי של סימון הגבול.
- הגבלת זכותו של הקונה — זכותו של המוכר להגביל את זכות השימוש ביצירה שלו בשעת הקניין.
- גזל — יצירה של אדם היא רכוש, וכל המשתמש ברכוש של אחר בלי רשות נקרא גזלן.
- דינא דמלכותא דינא — ההלכה מקבלת את האמור בחוק "זכויות יוצרים", שבו מפורטים התנאים האוסרים שימוש ביצירות של אחרים, והתנאים המאפשרים שימוש בהן.
- [הערה למעריך: די בשלושה עקרונות]
- (עמ' 61-62)
- ב.** (1) מותר לצלם דפים מספר לשם לימוד ושימוש עצמי ולא לשם מסחר, כי כך מנהגו של עולם והמוציא לאור מעריך שאנשים יצלמו דפים אחדים וככל הנראה הוא לא התכוון לאסור את זה (עמ' 66-67).
- (2) אדם שאיבד תקליטור רשאי להעתיק מאדם אחר תקליטור זהה כי כבר שילם בעבור התקליטור (עמ' 69).

תפילה כמפגש

26. קריאת שמע

- א. (1)** הכוונה שיש לכוון היא "הריני מקבל על עצמי (מעצם היותי מעם ישראל) שה' הוא בעל כל כוחות המציאות כולם".
(2) הכוונה שמספיקה בדיעבד היא קבלת עול מלכות שמיים על עצמו.
(עמ' 67)
- ב.** ברכת הגאולה מתוארת כדפיקה על דלתו של הקב"ה, ותפילת העמידה כמעמד שבו הדלת נפתחת והאדם זוכה להיפגש עם ה'. בזכות אמירת ברכות הגאולה שמבטאות את האהבה הגדולה של הקב"ה לישראל הקב"ה פותח את דלתו ומוכן לשמוע את המתפלל [גילוי האהבה פותח דלת החוצצת בין האדם לקב"ה ומאפשר שיחה ומפגש].
(עמ' 74)
- ג.** ההשלכות הן:
- בשחרית אין להפסיק לצורך עניית אמן, קדיש, קדושה ו"ברכו", ואילו בערבית מותר.
 - בשחרית החזן אינו אומר קדיש בין ברכות הגאולה לתפילת העמידה, ואילו בערבית הוא אומר.
 - אדם שמאחר לתפילה והגיע לפני תפילת עמידה — בשחרית יתפלל מן ההתחלה לפי סדר התפילה, ובערבית יקדים להתפלל תפילת עמידה ואחר כך ישלים קריאת שמע וברכותיה.
 - הכרזת "יעלה ויבוא" בראש חודש ובחול המועד רק בערבית ולא בשחרית.
- (עמ' 75)

27. תפילת העמידה — תפילת היחיד ותפילת הציבור

- א.** [רבן גמליאל] — תפילת הציבור היא העיקרית, ותפילת היחיד נועדה כדי ששליח הציבור יכין את התפילה.
[חכמים] — תפילת היחיד היא העיקרית, ותפילת הציבור נועדה כדי להוציא ידי חובה את אלו שאינם יודעים להתפלל.
(עמ' 92-93)
- ב.** לכאורה אפשר לוותר על חזרת הש"ץ בימינו כי יש סידורים בכל בית כנסת והמתפללים שבאים בקביעות לבית הכנסת בקיאים בתפילה.
לא מבטלים את חזרת הש"ץ בימינו כדי לקיים תקנת חכמים [שאף על פי שבטל הטעם לא בטלה התקנה], אֲנִי ייתכן שגם היום יש אנשים שאינם בקיאים, אֲנִי: יש ערך בחזרת הש"ץ.
(עמ' 93-95)

28. תפילת העמידה — תוכן והתנהגות

- א. (1)** ראשונות — שבח. אמצעיות — בקשה. אחרונות — הודאה.
לפני שעבד מבקש מרבו הוא פותח בדברי שבח, ולאחר שביקש הוא מודה לרבו על מה שקיבל ממנו.
(עמ' 82-83)
- (2)** בקשות של צורכי האדם — דעת, תשובה, סליחה, גאולה, רפואה ופרנסה.
בקשות של צורכי האומה — קיבוץ גלויות, השבת המשפט, ברכת המינים, על הצדיקים, בניין ירושלים ומשיח בן דוד.
[הערה למעריך: די בדוגמה אחת מכל סוג]
(עמ' 85)
- ב. (1)** מותר לעבור לפני המתפלל תפילת עמידה לצורך מצווה עוברת [כהן שרוצה לעלות לדוכן או אדם שרוצה לעלות לתורה], אֲנִי: כבוד הבריות [אם אדם צריך ללכת לשירותים או אם רוצה להוציא תינוק שמפריע לתפילה], אֲנִי: כאשר המתפלל עומד במקום שאינו מיועד לתפילה.
[הערה למעריך: די בשני מצבים]
- (2)** מותר לשבת ליד אדם שמתפלל תפילת עמידה כאשר היושב מתפלל [או שומע חזרת הש"ץ] ואינו נמצא לפני המתפלל ממש.
[הערה למעריך: די במצב אחד]
(עמ' 111)